

คู่มือการปฏิบัติงาน สายการสอน

ประจำปีงบประมาณ 2569

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม
สังกัดเทศบาลตำบลลำเลียง
อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

จัดทำโดย

นางสาวคำขวัญ หวังเสริมกลาง
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการ

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานสายการสอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก และบุคลากรทางการศึกษาประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม ให้สามารถดำเนินงานด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบ และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

คู่มือฉบับนี้ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะงาน วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน กฎหมาย ระเบียบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	๗
สารบัญ.....	ค
บทที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป.....	๑
บทที่ ๒ ข้อมูลตำแหน่งและลักษณะงาน.....	๓
บทที่ ๓ คู่มือการปฏิบัติงานสายการสอน.....	๑๑
บทที่ ๔ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย (อายุ ๓-๖ ปี).....	๑๗
บทที่ ๕ การวางแผนการจัดประสบการณ์.....	๑๙
บทที่ ๖ การวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก.....	๒๑
บทที่ ๗ การนิเทศ ติดตาม และประกันคุณภาพการศึกษา.....	๒๓
บทที่ ๘ กฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง.....	๒๔

คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่

นางสาวคำขวัญ หวังเสริมกลาง

ตำแหน่ง พนักงานครู

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม กองการศึกษา เทศบาลตำบลลำเลียง

บทที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเป็นช่วงวัยแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาที่สำคัญที่สุดของชีวิต มีการเจริญเติบโตและการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม สังกัดเทศบาลตำบลลำเลียง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง มีภารกิจในการจัดการศึกษาและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ โดยมุ่งเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-Based Learning) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย มีทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และมีความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ดังนั้น จึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสายการสอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยฉบับนี้ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เป็นระบบ มีมาตรฐานเดียวกัน และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของคู่มือ

- ๑) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- ๒) เพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘
- ๓) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถวางแผน จัดกิจกรรม และประเมินพัฒนาการเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๔) เพื่อเป็นเครื่องมือในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก
- ๕) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

๑.๓ ขอบเขตการปฏิบัติงาน

คู่มือการปฏิบัติงานฉบับนี้ ครอบคลุมการดำเนินงานด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ ๓-๖ ปี ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม ตั้งแต่การวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การผลิตและใช้สื่อ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การวัดและประเมินผลพัฒนาการ การรายงานผล และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

โดยมีขอบเขตการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
๒. การจัดกิจกรรมประจำวันตามแนวทางหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๘
๓. การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย
๔. การดูแล ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพเด็กทั้ง ๔ ด้าน
๕. การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง
๖. การจัดทำเอกสารทางวิชาการและรายงานผลการปฏิบัติงาน
๗. การสร้างความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และชุมชน

๑.๔ คำจำกัดความ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการใช้คู่มือฉบับนี้ จึงกำหนดคำจำกัดความไว้ดังนี้

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่ ๐-๖ ปี ซึ่งได้รับการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติจริง และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการจัดการศึกษา การดูแล ส่งเสริม และพัฒนาเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

พัฒนาการเด็ก หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

การประเมินพัฒนาการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้เหมาะสมตามวัย

สื่อการเรียนรู้ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี หรือแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ครูผู้ดูแลเด็กมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
๒. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย
๓. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา
๔. ผู้ปกครองเกิดความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
๕. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระบบการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน สามารถรองรับการนิเทศ ติดตาม และการประเมินคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๖. สามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการปฏิบัติงาน การพัฒนางาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

บทที่ ๒ ข้อมูลตำแหน่งและลักษณะงาน

๒.๑ ชื่อตำแหน่ง

ตำแหน่ง ครู (สายงานการสอน)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม เทศบาลตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

ตำแหน่งครู เป็นตำแหน่งวิชาชีพทางการศึกษา ที่มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ครูจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือเด็ก การประเมินพัฒนาการ และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

๒.๒ มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง

ตำแหน่งครู สายงานการสอน มีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

ผู้ดำรงตำแหน่งต้องมีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๘ มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู และปฏิบัติงานตามมาตรฐานตำแหน่งที่คณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาลกำหนด

๒.๓ หน้าที่และความรับผิดชอบ

ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

๒.๓.๑ ด้านการจัดการเรียนรู้

๑. ศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๘
๒. จัดทำแผนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้รายปี รายหน่วย รายสัปดาห์ และรายวัน
๓. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่
 - ด้านร่างกาย
 - ด้านอารมณ์และจิตใจ
 - ด้านสังคม
 - ด้านสติปัญญา
๔. ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-Based Learning)
๕. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
๖. ผลิต พัฒนา และใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
๗. จัดสภาพแวดล้อมและมุมประสบการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๒.๓.๒ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน

๑. ดูแลความปลอดภัย สุขภาพอนามัย และโภชนาการของเด็ก
๒. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์
๓. ส่งเสริมพัฒนาการตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล
๔. คัดกรองและช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
๕. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม

๒.๓.๓ ด้านการวัดและประเมินผล

๑. สังเกตและบันทึกพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล
๒. ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง
๓. จัดทำแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)
๔. สรุปผลและรายงานพัฒนาการแก่ผู้ปกครอง
๕. นำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

๒.๓.๔ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน

๑. จัดสภาพห้องเรียนให้ปลอดภัยและเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย
๒. ดูแลวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ให้พร้อมใช้งาน
๓. จัดทำข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน
๔. จัดทำเอกสารงานธุรการชั้นเรียน
๕. ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเป็นมิตร

๒.๓.๕ ด้านความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

๑. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก
๒. ดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน
๓. จัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง
๔. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
๕. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ การปฏิบัติงานด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยเป็นภารกิจหลักของครู โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น การสำรวจ การทดลอง และการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาเด็กอย่างสมดุลครบทุกด้าน ภารกิจสำคัญประกอบด้วย

๑. การวิเคราะห์หลักสูตรและผู้เรียน

- ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๘
- วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้
- วิเคราะห์พัฒนาการและความต้องการของเด็ก

๒. การวางแผนการจัดประสบการณ์

- จัดทำแผนประจำปี
- จัดทำแผนหน่วยการเรียนรู้
- จัดทำแผนรายสัปดาห์
- จัดทำแผนรายวัน

๓. การจัดกิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรม

๑. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
๒. กิจกรรมเสริมประสบการณ์
๓. กิจกรรมสร้างสรรค์
๔. กิจกรรมเสรี
๕. กิจกรรมกลางแจ้ง

๖. เกมการศึกษา

๔. การใช้สื่อและนวัตกรรม

- สื่อธรรมชาติ
- สื่อท้องถิ่น
- สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- นวัตกรรมทางการศึกษา

๕. การประเมินพัฒนาการ

- การสังเกต
- การสัมภาษณ์
- การรวบรวมผลงาน
- การประเมินตามสภาพจริง

๒.๕ โครงสร้างการบริหารงาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม สังกัดเทศบาลตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีโครงสร้างการบริหารงานที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการบริหารงานภายในสถานศึกษา เพื่อกำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘

๒.๕.๑ โครงสร้างการกำกับดูแลและการบริหารงาน

โครงสร้างคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม

๒.๕.๒ ภารกิจงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ประกอบด้วย

๑. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
๒. การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรปฐมวัย
๔. การจัดสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา

๕. การวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก
๖. การวิจัยในชั้นเรียน
๗. การนิเทศภายใน
๘. การประกันคุณภาพการศึกษา
๙. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านวิชาการ

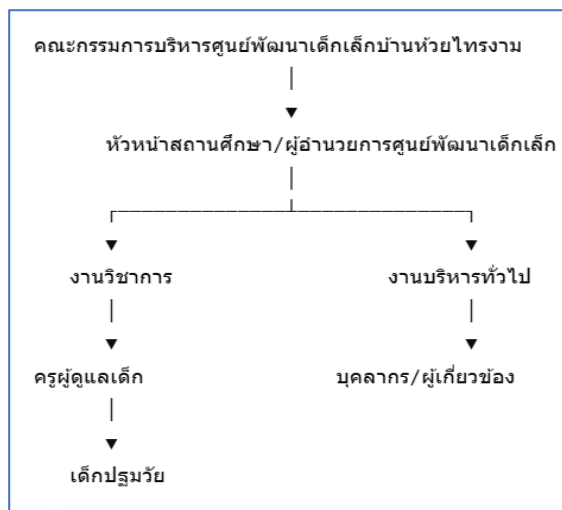
๒.๕.๔ การกิจงานบริหารทั่วไป

งานบริหารทั่วไปเป็นงานสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย

๑. งานธุรการและสารบรรณ
๒. งานการเงิน บัญชี และพัสดุ
๓. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
๔. งานสุขภาพอนามัยและโภชนาการเด็ก
๕. งานความปลอดภัยในสถานศึกษา
๖. งานประชาสัมพันธ์
๗. งานข้อมูลสารสนเทศ
๘. งานสัมพันธ์ชุมชนและผู้ปกครอง
๙. งานโครงการและกิจกรรมพิเศษ

๒.๕.๕ บทบาทของครูผู้ดูแลเด็กในโครงสร้างการบริหารงาน

ครูผู้ดูแลเด็กเป็นบุคลากรหลักในงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีหน้าที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง ๔ ด้าน วัดและประเมินผลพัฒนาการ จัดทำเอกสารทางวิชาการ และร่วมดำเนินงานบริหารทั่วไปตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยบรรลุเป้าหมาย และมาตรฐานที่กำหนด

จากโครงสร้างดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม

บทที่ ๓ คู่มือการปฏิบัติงานสายการสอน

๓.๑ ชื่องาน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘

๓.๒ วัตถุประสงค์ของงาน

- ๑) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพทุกด้าน
- ๒) เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑
- ๓) เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ และประสบการณ์ตรง
- ๔) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะพื้นฐานตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘
- ๕) เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กมีแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานและสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา

๓.๓ ขอบเขตของงาน

การปฏิบัติงานสายการสอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ครอบคลุมภารกิจด้าน การจัดการศึกษา การส่งเสริมพัฒนาการ และการดูแลเด็กปฐมวัยอายุ ๒-๕ ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ โดยมีขอบเขตการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑. ศึกษา วิเคราะห์ และดำเนินการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ และหลักสูตร สถานศึกษา
๒. จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมประจำวัน และหน่วยการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
๓. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ และประสบการณ์ตรง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ เด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา
๔. จัดเตรียมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
๕. จัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ความปลอดภัย และสุขภาวะของ เด็ก
๖. ดำเนินการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง พร้อมบันทึกและรายงานผลพัฒนาการเป็น รายบุคคล
๗. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม วินัย สุชนิสัย และทักษะชีวิตที่เหมาะสมตามวัย
๘. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
๙. จัดทำเอกสารงานวิชาการ งานธุรการชั้นเรียน และสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
๑๐. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ บรรลุตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา

๓.๔ ผู้รับผิดชอบ

ชื่อ-สกุล : นางสาวคำขวัญ หวังเสริมกลาง

ตำแหน่ง : ครู คศ.๒

หน่วยงาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม

สังกัด : เทศบาลตำบลลำเลียง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

หน้าที่ความรับผิดชอบ : รับผิดชอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ ๒-๕ ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ รวมทั้งการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำสื่อและ

นวัตกรรม การวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก การดูแลความปลอดภัยและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นไปอย่างมีคุณภาพและบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา

๓.๕ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ ๒-๕ ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ มีขั้นตอนการปฏิบัติงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์ข้อมูลเด็ก

- ๑) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ และหลักสูตรสถานศึกษา
- ๒) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
- ๓) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

ขั้นตอนที่ ๒ วางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

- ๑) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายปี
- ๒) จัดทำหน่วยการเรียนรู้
- ๓) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์และรายวัน
- ๔) กำหนดกิจกรรม สื่อ และวิธีการประเมินผลให้เหมาะสมกับวัย

ขั้นตอนที่ ๓ เตรียมสื่อและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

- ๑) จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- ๒) จัดมุมประสบการณ์และแหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียน
- ๓) จัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย สะอาด และเอื้อต่อการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๔ จัดประสบการณ์การเรียนรู้

- ๑) จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
- ๒) จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
- ๓) จัดกิจกรรมสร้างสรรค์
- ๔) จัดกิจกรรมเสรี
- ๕) จัดกิจกรรมกลางแจ้ง
- ๖) จัดกิจกรรมเกมการศึกษา
- ๗) ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-based Learning) และการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning)

ขั้นตอนที่ ๕ วัดและประเมินพัฒนาการ

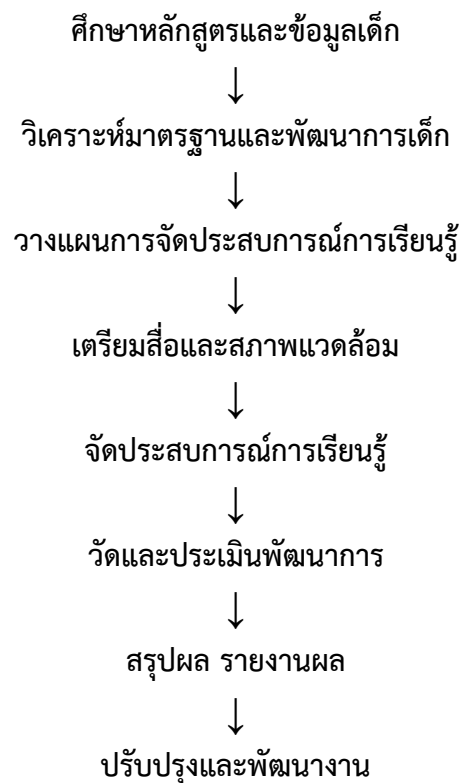
- ๑) สังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก
- ๒) บันทึกผลการเรียนรู้และพัฒนาการรายบุคคล
- ๓) รวบรวมผลงานเด็ก (Portfolio)
- ๔) ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริง
- ๕) สรุปและรายงานผลให้ผู้ปกครองทราบ

ขั้นตอนที่ ๖ สรุปผลและพัฒนางาน

- ๑) วิเคราะห์ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- ๒) สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
- ๓) ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ในครั้งต่อไป

๔) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Flow Chart)

๓.๖ วิธีดำเนินงาน

การดำเนินงานจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ ๒-๕ ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ ดำเนินการตามกระบวนการ ดังนี้

๑. การศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร

- ๑.๑ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ และหลักสูตรสถานศึกษา
- ๑.๒ วิเคราะห์มาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และผลลัพธ์การเรียนรู้
- ๑.๓ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล

๒. การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

- ๒.๑ จัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายปี
- ๒.๒ จัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์
- ๒.๓ กำหนดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และวิธีการวัดประเมินผล

๓. การจัดเตรียมสื่อและสภาพแวดล้อม

- ๓.๑ จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัย
- ๓.๒ จัดมุมประสบการณ์และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน
- ๓.๓ จัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้

๔. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

- ๔.๑ จัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน

๔.๒ ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่น การสำรวจ การทดลอง และการลงมือปฏิบัติจริง

๔.๓ เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

๔.๔ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม วินัย และทักษะชีวิตที่เหมาะสมตามวัย

๕. การวัดและประเมินผลพัฒนาการ

๕.๑ สังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง

๕.๒ บันทึกผลการประเมินพัฒนาการเป็นรายบุคคล

๕.๓ รวบรวมผลงานเด็กและจัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

๕.๔ สรุปผลและรายงานพัฒนาการให้ผู้ปกครองทราบ

๖. การติดตามและพัฒนางาน

๖.๑ ประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

๖.๒ วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

๖.๓ ปรับปรุงและพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๖.๔ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องตามที่หน่วยงานกำหนด

๓.๗ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ ๒-๕ ปี ดำเนินการตลอดปีการศึกษา ตามปฏิทิน การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม โดยมีระยะเวลาการปฏิบัติงาน ดังนี้

ลำดับ	กิจกรรม	ระยะเวลา
๑	ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน และจัดทำแผนการจัด ประสบการณ์	ก่อนเปิดภาคเรียน และทบทวนตลอดปี การศึกษา
๒	จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	ก่อนและระหว่างปีการศึกษา
๓	จัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมประจำวัน	ทุกวันทำการ
๔	วัดและประเมินพัฒนาการเด็ก	ระหว่างการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
๕	บันทึกผลและจัดทำสารสนเทศเด็ก	รายสัปดาห์ / รายเดือน
๖	รายงานผลพัฒนาการแก่ผู้ปกครอง	ภาคเรียนละ ๒ ครั้ง หรือตามที่สถานศึกษา กำหนด
๗	สรุปผลและประเมินการดำเนินงาน	เมื่อสิ้นภาคเรียนและสิ้นปีการศึกษา

ทั้งนี้ การปฏิบัติงานประจำวันของครูผู้ดูแลเด็กเป็นไปตามตารางกิจกรรมประจำวันและภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม โดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘

๓.๘ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

การดำเนินงานจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ ๒-๕ ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้

๑. ด้านผู้เรียน

- ๑) เด็กมีพัฒนาการสมวัยครบทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
- ๒) เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘
- ๓) เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้เหมาะสมตามวัย
- ๔) เด็กมีความสุขในการเรียนรู้ กล้าแสดงออก และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

๒. ด้านการจัดการเรียนรู้

- ๑) มีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครบถ้วน ถูกต้อง และสอดคล้องกับหลักสูตร ร้อยละ ๑๐๐
- ๒) มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-based Learning) และการลงมือปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง
- ๓) มีการผลิต พัฒนา และใช้สื่อ นวัตกรรม หรือแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
- ๔) ห้องเรียนและสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ มีความสะอาด ปลอดภัย และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

๓. ด้านการวัดและประเมินผล

- ๑) มีการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
- ๒) มีการบันทึกผลพัฒนาการและจัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ครบทุกคน
- ๓) มีการรายงานผลพัฒนาการให้ผู้ปกครองรับทราบอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

๔. ด้านการบริหารจัดการและความร่วมมือ

- ๑) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- ๒) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
- ๓) การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด
- ๔) เอกสาร หลักฐาน และรายงานผลการปฏิบัติงานครบถ้วน ถูกต้อง และสามารถตรวจสอบได้

๓.๙ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การปฏิบัติงานสายการสอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม อาศัยเอกสาร หลักสูตร กฎหมาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๒) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ๓) พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒
- ๔) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี
- ๕) หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม
- ๖) มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

- ๗) มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา
- ๘) คู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘
- ๙) คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘
- ๑๐) แผนพัฒนาการศึกษาเทศบาลตำบลลำเลียง
- ๑๑) แผนปฏิบัติการประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม
- ๑๒) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ระเบียบกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
- ๑๓) นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานต้นสังกัด
- ๑๔) เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- ๑๕) เอกสารงานธุรการชั้นเรียน ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ บันทึกหลังการจัดกิจกรรม แบบประเมินพัฒนาการเด็ก แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) และรายงานผลการพัฒนาเด็ก

บทที่ ๔ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย (อายุ ๒-๕ ปี)

๔.๑ หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๘

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ ๒-๕ ปี ให้เติบโตอย่างสมดุลครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยยึดหลักการเรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘

การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กเกิดทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาและปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๔.๒ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย มีหลักการสำคัญดังนี้

๑. ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้
๒. ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้านอย่างสมดุล
๓. จัดกิจกรรมผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติจริง
๔. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
๕. ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
๖. สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้
๗. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
๘. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

๔.๓ เป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

มุ่งพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

๑. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
๒. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวินัย
๓. มีทักษะการช่วยเหลือตนเองตามวัย
๔. มีความสามารถในการสื่อสารและการใช้ภาษา
๕. มีทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการเรียนรู้
๖. มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
๗. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
๘. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและเคารพความแตกต่าง

๔.๔ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไทรงาม ดำเนินการในรูปแบบกิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรม ได้แก่

- ๑) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

มุ่งส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ การทรงตัว การประสานสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

- ๒) กิจกรรมเสริมประสบการณ์

มุ่งพัฒนาทักษะทางภาษา การสื่อสาร การสังเกต การคิด และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

๓) กิจกรรมสร้างสรรค์

ส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออกผ่านงานศิลปะ การวาดภาพ การปั้น และการประดิษฐ์

๔) กิจกรรมเสรี

เปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ ฝึกการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๕) กิจกรรมกลางแจ้ง

ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ความแข็งแรง ความคล่องแคล่ว และการเรียนรู้ผ่านธรรมชาติ

๖) เกมการศึกษา

พัฒนาทักษะทางสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ การสังเกต การจำแนก และการแก้ปัญหา

๔.๕ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สะอาด และเหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น

- มุมหนังสือ
- มุมบทบาทสมมติ
- มุมบล็อก
- มุมวิทยาศาสตร์
- มุมศิลปะสร้างสรรค์
- มุมคณิตศาสตร์
- มุมธรรมชาติศึกษา

รวมทั้งใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

๔.๖ การวัดและประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กดำเนินการตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่หลากหลายได้แก่

๑. การสังเกตพฤติกรรม
๒. การสัมภาษณ์และสนทนา
๓. การตรวจผลงานเด็ก
๔. การบันทึกพัฒนาการรายบุคคล
๕. แฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

ผลการประเมินนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล และรายงานให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง

๔.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

๑. เด็กมีพัฒนาการสมวัยครบทั้ง ๔ ด้าน
๒. เด็กมีทักษะชีวิตและสามารถช่วยเหลือตนเองได้
๓. เด็กมีความพร้อมในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น
๔. เด็กมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ และกล้าแสดงออก
๕. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก
๖. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

บทที่ ๕ การวางแผนการจัดประสบการณ์

การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ และตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ

๕.๑ การวิเคราะห์หลักสูตร

การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ และตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ

๕.๒ การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล

การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเด็กแต่ละคน เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

๑. ข้อมูลส่วนตัวของเด็ก
๒. สภาพครอบครัวและสังคม
๓. สุขภาพและพัฒนาร่างกาย
๔. พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ
๕. พัฒนาการด้านสังคม
๖. พัฒนาการด้านสติปัญญา
๗. ความสนใจ ความถนัด และความต้องการพิเศษ

ผลการวิเคราะห์จะนำไปใช้ในการวางแผนกิจกรรม การเลือกสื่อ และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล

๕.๓ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายปี

แผนการจัดประสบการณ์รายปีเป็นกรอบแนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดปีการศึกษา โดยกำหนดหน่วยการเรียนรู้และช่วงเวลาการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมสาระสำคัญตามหลักสูตร องค์ประกอบของแผนรายปี ประกอบด้วย

๑. ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๒. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
๓. สาระสำคัญ
๔. ประสบการณ์สำคัญ
๕. คุณลักษณะที่พึงประสงค์
๖. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
๗. กิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริม

การจัดทำแผนรายปีควรคำนึงถึงบริบทของท้องถิ่น ฤดูกาล ประเพณี วัฒนธรรม และเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ

๕.๔ การจัดทำแผนหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้เป็นการกำหนดหัวข้อหรือเรื่องราวที่เด็กจะเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่ง โดยเชื่อมโยงประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย

ขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

๑. กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้
๒. กำหนดสาระสำคัญของหน่วย
๓. กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้
๔. กำหนดประสบการณ์สำคัญ
๕. วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้
๖. กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้
๗. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

๕.๕ การจัดทำแผนรายสัปดาห์

แผนรายสัปดาห์เป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ภายใต้หน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบของแผนรายสัปดาห์ ได้แก่

๑. ชื่อหน่วยการเรียนรู้	๔. กิจกรรมประจำวัน
๒. สาระสำคัญ	๕. สื่อและแหล่งเรียนรู้
๓. จุดประสงค์การเรียนรู้	๖. วิธีการประเมินผล

การจัดกิจกรรมควรมีความต่อเนื่อง เชื่อมโยง และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

๕.๖ การจัดทำแผนรายวัน

แผนรายวันเป็นแผนการจัดประสบการณ์ที่ครูใช้ในการดำเนินกิจกรรมประจำวันอย่างเป็นระบบ องค์ประกอบของแผนรายวัน ประกอบด้วย

๑. วัน เดือน ปี
 ๒. หน่วยการเรียนรู้
 ๓. สาระสำคัญ
 ๔. จุดประสงค์การเรียนรู้
 ๕. กิจกรรมการเรียนรู้
 ๖. สื่อและอุปกรณ์
 ๗. วิธีการวัดและประเมินผล
 ๘. บันทึกหลังการจัดประสบการณ์
- กิจกรรมประจำวันควรประกอบด้วย
- กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	- กิจกรรมเสรี
- กิจกรรมเสริมประสบการณ์	- กิจกรรมสร้างสรรค์
- กิจกรรมกลางแจ้ง	- เกมการศึกษา

พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การสำรวจ การทดลอง และการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้านตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

บทที่ ๖ การวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก

การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการสำคัญในการติดตามความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผน ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของเด็กให้เหมาะสมกับวัย โดยยึดหลักการประเมินตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งมุ่งเน้นการประเมินตามสภาพจริงครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

๖.๑ หลักการประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

- ๑) ประเมินตามสภาพจริงจากกิจกรรมประจำวันและกิจกรรมการเรียนรู้
- ๒) ประเมินอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบตลอดปีการศึกษา
- ๓) ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ๔) ประเมินพัฒนาการให้ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่
 - a. ด้านร่างกาย
 - b. ด้านอารมณ์และจิตใจ
 - c. ด้านสังคม
 - d. ด้านสติปัญญา
- ๕) ใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งประกอบการประเมิน
- ๖) นำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาเด็กและปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- ๗) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับทราบและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

๖.๒ วิธีการประเมิน

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยใช้วิธีการที่หลากหลาย ดังนี้

๑. การสังเกต (Observation)

เป็นการสังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

๒. การสนทนา (Interview)

เป็นการพูดคุย ซักถาม หรือสนทนากับเด็ก เพื่อประเมินความคิด ความเข้าใจ และการใช้ภาษา

๓. การตรวจผลงาน (Portfolio Assessment)

เป็นการรวบรวมผลงานของเด็ก เช่น ภาพวาด งานประดิษฐ์ ใบงาน และผลงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ เพื่อแสดงพัฒนาการและความก้าวหน้า

๔. การบันทึกพฤติกรรม (Anecdotal Record)

เป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือพฤติกรรมสำคัญที่เกิดขึ้นกับเด็กในสถานการณ์จริง

๕. การประเมินจากการปฏิบัติกิจกรรม

เป็นการประเมินจากการลงมือปฏิบัติจริงของเด็กในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

๖.๓ เครื่องมือประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก ประกอบด้วย

๑. แบบสังเกตพัฒนาการ ใช้สำหรับบันทึกพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้าน
๒. แบบบันทึกพฤติกรรมรายบุคคล ใช้บันทึกเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่สำคัญของเด็กเป็นรายบุคคล

๓. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช้ตรวจสอบพัฒนาการตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด
๔. แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ใช้รวบรวมผลงานของเด็กเพื่อแสดงความก้าวหน้าในการเรียนรู้
๕. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กที่บ้าน
๖. แบบสรุปผลพัฒนาการรายบุคคล ใช้สรุปผลการประเมินพัฒนาการของเด็กในแต่ละภาคเรียน

๖.๔ การบันทึกผลพัฒนาการ

การบันทึกผลพัฒนาการเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการติดตามและพัฒนาเด็ก โดยมีแนวทางดังนี้

๑. บันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน
๒. บันทึกตามข้อเท็จจริง ไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัว
๓. บันทึกให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน
๔. จัดเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ
๕. สรุปผลพัฒนาการเมื่อสิ้นภาคเรียน
๖. เก็บรักษาเอกสารอย่างเป็นความลับและปลอดภัย

๖.๕ การรายงานผลแก่ผู้ปกครอง

การรายงานผลพัฒนาการแก่ผู้ปกครองเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและครอบครัวในการพัฒนาเด็ก โดยดำเนินการดังนี้

๑. การประชุมผู้ปกครอง จัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง เพื่อชี้แจงผลการพัฒนาของเด็ก
๒. การรายงานผลพัฒนาการ จัดทำเอกสารรายงานผลพัฒนาการรายบุคคลให้ผู้ปกครองได้รับทราบทุกภาคเรียน
๓. การพบปะพูดคุยเป็นรายบุคคล กรณีเด็กที่ต้องได้รับการส่งเสริมหรือช่วยเหลือเพิ่มเติม ครูจะนัดหมายผู้ปกครองเพื่อร่วมกันหาแนวทางพัฒนา
๔. การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ รายงานข้อมูล ข่าวสาร และพัฒนาการของเด็กผ่านช่องทางที่เหมาะสม เช่น กลุ่มไลน์ หรือช่องทางสื่อสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ประโยชน์ของการรายงานผลแก่ผู้ปกครอง

๑. ผู้ปกครองรับทราบความก้าวหน้าของเด็ก
๒. เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
๓. สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็กได้อย่างเหมาะสม
๔. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บทที่ ๗ การนิเทศ ติดตาม และประกันคุณภาพการศึกษา

การนิเทศ ติดตาม และประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๗.๑ การนิเทศภายใน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบงานวิชาการ เพื่อติดตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำ และพัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๗.๒ การติดตามผลการจัดการเรียนรู้

มีการติดตามผลการจัดการเรียนรู้จากแผนการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และผลพัฒนาการของเด็ก เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

๗.๓ การประกันคุณภาพการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยมีการวางแผน ดำเนินงาน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๗.๔ การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน

ครูผู้สอนจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน สรุปผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผลพัฒนาการเด็ก และผลการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เพื่อนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาและใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

บทที่ ๘ กฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

๘.๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๘.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

๘.๓ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖

๘.๔ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๘

๘.๕ มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

๘.๖ มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย

๘.๗ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๘.๘ หนังสือสั่งการและแนวปฏิบัติของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น